

Прокоф'єва М.Ю., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Гончарук С.Т., к.ю.н., професор

НАДЗВИЧАЙНИЙ СТАН ЯК ОСОБЛИВИЙ ВИД АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

З огляду на різноманітність завдань і функцій, що здійснюються органами виконавчої влади, нормами адміністративного права встановлюються різні режими правового регулювання управлінської діяльності, які можна визначити, як адміністративно-правові режими [1, с. 269]. Адміністративно-правові режими є специфічною складовою і необхідною умовою життєдіяльності суспільства, тому їх забезпечення має розглядатися як невід'ємна частина управлінської функції держави.

Правове регулювання відносин, що виникають під час природних катаклізмів, техногенних аварій і катастроф, соціально-політичних та військових конфліктів, історично здійснювалося за допомогою нормативно-правових актів, що регламентують застосування окремих заходів надзвичайного характеру. Надзвичайна обстановка, що складається внаслідок кризових ситуацій, впливає на зміну характеру суспільних відносин, вимагає зміни форм і методів державного управління в екстремальних умовах, що створилися, і, як наслідок, встановлення спеціального адміністративно-правового режиму життєдіяльності громадян, суспільства і держави [2, с. 8].

Введення режиму надзвичайного стану практично завжди пов'язане з обмеженням прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, до того ж, часто досить суттєвим. У зв'язку з цим актуальним і важливим є створення відповідних правових засад застосування відповідних правових заходів, тобто забезпечення їх належного правового регулювання.

Правовою основою введення надзвичайного стану є Конституція України, Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16.03.2000 р., інші закони України та відповідні укази Президента України, які потім затверджуються Верховною Радою України.

Відповідно до Закону України «Про правовий режим надзвичайного стану», надзвичайний стан - це особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни

конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування відповідно до цього Закону повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Метою введення надзвичайного стану є:

- усунення загрози та якнайшвидша ліквідація особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру;
- нормалізація обстановки, відновлення правопорядку при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства;
- відновлення конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб;
- створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших інститутів громадянського суспільства.

Надзвичайний стан вводиться лише за наявності реальної загрози безпеці громадян або конституційному ладу, усунення якої іншими способами є неможливим [3].

У Законі України «Про правовий режим надзвичайного стану» виділяються два види такого стану:

1) виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

2) викликаний протиправними діями людей: здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення; виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів чи місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування; виникнення масових заворушень, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи; спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства та ін.

Правовий режим надзвичайного стану – це сукупність засобів і способів здійснення державної влади, який характеризується наявністю особливого правового статусу людини, юридичних осіб та органів

державної влади, має тимчасовий, чітко регламентований характер, вводить у разі наявності як зовнішньої, так і внутрішньої загрози лише за підстав, передбачених у відповідному законодавстві.

Література

1. Адміністративне право України. Академ. курс: Підруч.: У 2-х т.: Том 1. Заг. част./ Ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова). – К.: Видавн. «Юр. думка», 2004. – 584 с.

2. Адміністративно-правові режими в Україні: монографія / Настюк В. Я., Бєлєвцева В. В. – Х.: Право, 2009. – 128 с.

3. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №23. – Ст. 176.

УДК 342.7 (043.2)

Пущик І.М., студентка,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Толкачова І.А., к.ю.н.

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання захисту прав та свобод людини займає одне з провідних позицій у світі. Саме тому у зв'язку із системою гарантії прав та свобод людини у сучасних демократичних державах важливе місце займає інститут парламентського уповноваженого з прав людини (омбудсмена).

В Україні даний інститут та взагалі сам термін «омбудсмен» до недавнього часу були відомі лише невеликому колу фахівців-правників. Це цілком логічно, оскільки він розвивався на основах західноєвропейських стандартів демократизму та верховенства права, тому в радянський період влада не була особливо зацікавлена в даному інституті і на території України він з'явився після проголошення незалежності.

Відповідно до ст. 101 Конституції України Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений) здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини і громадянина [1]. Запровадження такої посади на конституційному рівні є важливим етапом на шляху до створення сильної демократичної держави, яка сприяє захисту прав та свобод людини і громадянина зі сторони найвищого представницького, єдиного органу законодавчої влади в Україні – парламенту.

На основі положень Конституції України було прийнято Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»